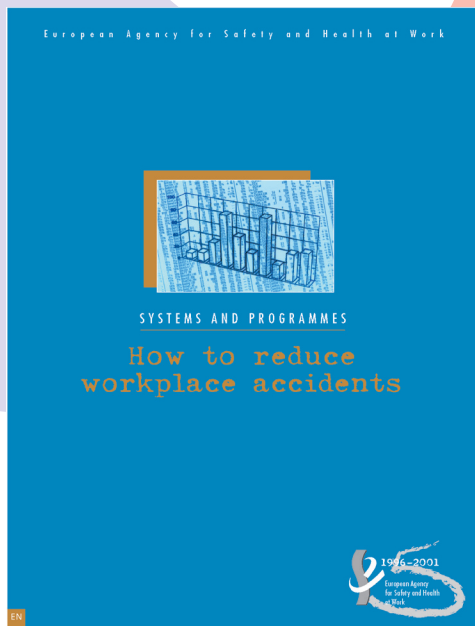

Ako zredukovať počet úrazov na pracovisku

Súhrnná správa agentúry

Úrazová prevencia na pracovisku zostáva kľúčovým problémom, ktorý sa odzrkadľuje aj v skutočnosti, že sa stala témou Týždňa bezpečnosti a zdravia pri práci 2001. Na podporu tejto iniciatívy sa uskutočnila štúdia, ktorá sa zaoberá programami úrazovej prevencie v členských štátoch Európskej únie. 22 prípadov, ktoré sa v správe analyzujú, zahŕňa intervencie na národnej a na regionálnej úrovni ako aj intervencie v sektore a na úrovni podnikov.

Kvantitatívne posudzovanie prípadov

Správa názorne ukazuje, že programy zamerané na úrazovú prevenciu môžu mať okrem iných prínosov aj významný pozitívny dopad napríklad vďaka nižšiemu výskytu a nižšej úrovni závažnosti pracovných úrazov a vďaka zlepšeniu pomeru medzi nákladmi a výnosmi. Hoci sú typy a úroveň intervencií v skúmaných prípadoch veľmi odlišné, jedným z najdôležitejších zistení zostáva, že priamy kontakt s cieľovými skupinami môže zohrať jednu z najvýznamnejších úloh pri znižovaní počtu úrazov a ich následkov. Správa zdôrazňuje aj význam monitorovacích systémov, prevenciu rizika pri zdroji a výhody sociálneho dialógu, partnerstva a zapojenia pracovníkov.

Na tomto mieste poskytujeme v skratke kvantitatívne dôkazy, ktoré zo štúdie vyplývajú a podporujú tieto závery.

Nižšia miera výskytu úrazovosti

- **Význam kampaní za zvyšovanie povedomia:** Zásadou celoštátnej kampane zameranej na zvýšenie povedomia v oblasti prevencie pádov na pracovisku, pri ktorej sa použila reklama a PR, sa počet pádov v Rakúsku zredukoval o takmer 10 %. Zásahy verejných orgánov, akým bol napríklad zásah Úradu pre bezpečnosť a ochranu zdravia pri práci vo Veľkej Británii prostredníctvom kampane „Recept na bezpečnosť“, ktorá sa uskutočnila v potravinárskom priemysle a v priemysle nápojov a ktorá bola navrhnutá a cieľom zvýšiť povedomie v oblasti všeobecnej bezpečnosti, viedli k zníženiu o približne 13 %. Kampaň v Alsace-Moselle týkajúca sa bezpečnosti práce na lešení, medzicasom zredukovala mieru úrazovosti o takmer 10 %.
- **Mimoriadne účinné bývajú najmä intervencie na národnej a regionálnej úrovni, ktoré zahŕňajú priamy kontakt s podnikmi.** Programa Aragón je napríklad dôkazom, že kroky, ktoré podniknú regionálne inšpektoráty, môžu vo „vysoko rizikových spoločnostiach“ zredukovať mieru úrazovosti o viac ako 25 %. Podobné skúsenosti majú aj ostatné španielske inšpektoráty. Kľúčovým faktorom môže byť zameranie sa na určitú oblasť. V kampani „Recept na bezpečnosť“, ktorú viedol Úrad pre bezpečnosť a ochranu zdravia pri práci, bola dosiahnutá 33 % redukcia tak, že sa úrad zamerlal na „čierne body“ v 19 spoločnostiach, kde bolo percento výskytu poranení viac ako

tri razy vyššie než priemer v potravinárskom priemysle a v priemysle výroby nápojov.

- **Pozitívny dopad majú vo všeobecnosti aj programy iniciované orgánmi priemyslu.** Výsledkom intenzívnej nemeckej kampane týkajúcej sa pádov z výšky v stavebníctve, ktorá bola zameraná na všetkých akcionárov a ktorá bola ešte posilnená novými predpismi o prevencii úrazov, bolo zníženie výskytu týchto pádov o približne 30 %. Ďalšia nemecká kampaň, ktorú organizoval priemysel zaoberajúci sa bezpečnosťou práce, sa zaslúžila o 37 % pokles v zúčastnených spoločnostiach. V Dánsku sa vďaka iniciatíve farmárskeho sektoru znížila miera úrazovosti v cieľovej skupine o 40 %. Táto skupina bola na farme „vystavená“ bezpečnostným previerkam a školeniu v oblasti správania.
- **Rovnako prevratné výsledky môžu priniesť aj iniciatívy podnikov.** Podľa všetkého je možné dosiahnuť redukciiu o viac ako 50 %, ak sa venuje systematická pozornosť špecifickým rizikám pracovného prostredia. Ale aj použitím bežnejších metód, ako napríklad Tuttawa – teda sústredenie pozornosti na upratanie pracoviska – možno podľa všetkého znížiť počet úrazov o 20 – 40 %. Bezpečnosť možno podstatne zvýšiť aj pri veľkých infraštruktúrnych projektoch, ako napríklad pri budovaní mostov a razení tunelov pre vysokorychlostné železnice, a to prijatím bezpečnostných opatrení alebo prostredníctvom kampaní.

PRÍPADOVÉ ŠTÚDIE

Opatrenia na národnej a regionálnej úrovni

- Bezpečnosť počas budovania vysokorychlostnej železnice Bologna - Florencia (Taliansko).
- Iniciatíva v oblasti práce na lešení v regióne Alsace-Moselle (Francúzsko).
- Stála linka Øresund: zabezpečovanie bezpečnosti v sektore stavebníctva – zemné práce v Dánsku.
- „Bezpečnosť na každom kroku“: národná kampaň za prevenciu pádov iniciovaná Rakúskou úrazovou poisťovňou AUVA, ktorá sa zaoberá prevenciou pádov.
- Ako znížiť úrazovosť vo vysoko rizikových spoločnostiach použitím cieľených inšpekčných kampaní: Programa Aragón (Španielsko).

Kroky podniknuté na úrovni sektoru

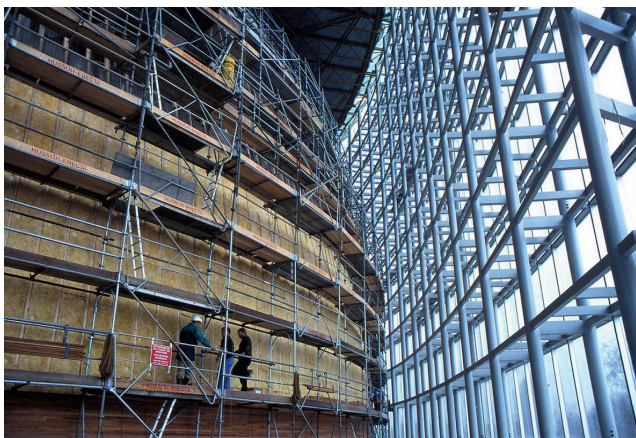
- Pád z paluby v námornom sektore – Pohovorme si o tom! (Francúzsko).
- Stratégia prevencie v priemysle bezpečnosti práce v Nemecku – model ochrany bezpečnosti práce a zdravia pri práci.
- Úrazy na farmách: dánsky model prevencie.
- „Recept na bezpečnosť“ – bezpečnosť pri práci v potravinárskom priemysle a v priemysle výroby nápojov (Veľká Británia).
- Úrazy v nemeckom stavebníctve zahŕňajúce pády z výšok.
- Prevencia nehôd na cestách v zložkách talianskej cestnej polície.
- Írske partnerstvo pre bezpečnosť v stavebníctve – PBS (CSP).
- Neviditeľný spolujazdec: program na prevenciu požívania alkoholu u vodičov kamiónov v Holandsku.
- Prevencia rizika požiaru z prachu a rizika explózií prachu v Nemecku.
- Preventívna kampaň v textilnom a odevnom priemysle v Portugalsku.

Kroky podniknuté na úrovni podnikov

- Úrazová prevencia poranenia prstov ihlou v textilnom a odevnom priemysle – prípad Williama Bairda.
- Splavnosť vnútrozemských vodných ciest v Belgicku: znižovanie počtu úrazov vďaka zavádzaniu systematickej bezpečnostnej politiky.
- Dlhodobé opatrenia v oblasti bezpečnosti práce a ochrany zdravia pri práci: TITAN.
- Manažment bezpečnosti v oceľiarskom priemysle: ARBED.

Opatrenia využívajúce štandardizované nástroje

- Bezpečné a produktívne pracovné návyky: Tuttava.
- Metóda WASP – analýza pracovnej skupiny na podporu bezpečnosti
- Zmluvy o prevencii pre MSP vychádzajúce zo sektorových dohôd vo Francúzsku.

© European Commission

Zníženie miery závažnosti

Miera závažnosti úrazov, meraná podľa trvania pracovnej absencie, kráča. Často ruka v ruke s redukciami výskytu úrazov. Aj tu sa však vyskytujú výnimky:

- v belgickom programe, ktorý sa týkal sa splavnosti vnútrozemských vodných ciest, sa prejavil len malý pokles závažnosti prípadov napriek tomu, že došlo k silnému poklesu ich frekvencie;
- vo Francúzsku, v prípade, ktorý sa týkal zmlúv o prevencii, nastal podstatný pokles v závažnosti úrazov, ktorý sa prejavil približne 40 % redukciami nákladov na jednotlivý úraz, pričom bol však pokles v počte výskytov zjavne nepodstatný.

Silný pokles počtu smrteľných úrazov

V niektorých prípadoch bola uvedená informácia o počte smrteľných nehôd. Tento ukazovateľ sleduje trend v častosti výskytu; hoci u smrteľných úrazov pády predstavujú významnejší podiel. Tento ukazovateľ bol použitý aj pri komplikovaných infraštruktúrnych projektoch, akým bol napríklad most medzi Dánskom a Švédskom, či v prípade výstavby vysokorychlostnej železnice medzi Florenciou a Bolognou. U oboch projektov sa prejavilo podstatné zníženie smrteľných úrazov v porovnaní s podobnými infraštruktúrnymi projektmi v minulosti.

Pozitívny pomer medzi nákladmi a prínosom

Pri niektorých skúmaných programoch bolo možné vypočítať pomer medzi nákladmi a ich prínosom. Tento pomer dosiahol v rakúskom prípade týkajúcom sa pádov na pracovisku hodnotu 1:6. To znamená, že každé investované euro sa vrátilo šesťkrát. V prípade kampane „Recept na bezpečnosť“ – bezpečnosť v potravinárskom priemysle a v priemysle výroby nápojov – bol tento pomer 1:4 - 1:5,5. V prípade priemyslu bezpečnosti práce v Nemecku bola vyzdvihnutá skutočnosť, že zavedené bezpečnostné opatrenia sa vrátili v priebehu troch rokov.

Kvalitatívne posúdenie prípadov

Vyššie uvedené prípady obsahujú niekoľko črt, ktoré prispeli k úspechu akcie a môžu byť považované za základné zložky dobrej praxe zameranej na zníženie úrazovosti.

Význam monitorovacieho systému

Vo všetkých prípadoch bola zdôraznená potreba efektívne odhadnúť riziko, a to tak na úrovni príslušného sektoru ako aj na jednotlivých pracoviskách. Dôležitou zložkou je aj silný monitorovací systém založený na štatistike, ktorý je schopný sledovať výskyt úrazov ich závažnosť po zavedení programu. Údaje získané prostredníctvom takéhoto systému umožňujú hlbšie analyzovať a identifikovať potenciálne slabé miesta, ktorým sa v budúcnosti treba venovať.

Prevencia rizika pri zdroji

Pri niektorých sledovaných iniciatívach, ako napríklad v prípade „iniciatívy v oblasti práce na lešení v stavebníctve v regióne Alsace-Moselle“ a v prí-

pade „Úrazovej prevencie poranenia prstov ihlou v textilnom a odevnom priemysle – prípad Williama Bairda“, umožňujú technické opatrenia kontrolu a niekedy môžu dokonca eliminovať riziko pri zdroji. Lešenia, ktoré možno bezpečne nainštalovať a bezpečne ich aj používať, a pomôcky na ochranu prstov, ktoré možno namontovať na šijacie stroje, sú príkladmi, ako možno postupovať. Tieto typy zariadení však treba propagovať aj u iných spoločností. Navyše sú tieto nástroje jednoducho prvým krokom k väčšej bezpečnosti pri práci, lebo nová technológia si často vyžaduje školenie, poradenstvo, nové pracovné postupy a finančné zdroje.

Sociálny dialóg, partnerstvo a zapojenie pracovníkov

Sociálny dialóg medzi zamestnávateľmi a zamestnancami alebo ich zástupcami na úrovni podnikov a odbormi a zväzmi zamestnávateľov na úrovni sektoru alebo na národnej úrovni je dôležitou podmienkou úspechu.

Reakciou na zlú štatistiku pracovných úrazov bola v Írsku dohoda o partnerstve, ktorá bola podpísaná medzi vládou, zamestnávateľmi a zamestnancami a inštitúciou zodpovednou za prevenciu pracovných úrazov. Cieľom tejto partnerskej iniciatívy bolo propagovať kultúru bezpečnosti práce v sektore stavebníctva. Každý z účastníkov zohral v tomto partnerstve svoj úlohu. Podobne aj pri akcii „Recept na bezpečnosť“ v potravinárskom priemysle a priemysle výroby nápojov sa zamestnávateľia a zväzy zamestnancov v tomto priemysle dohodli na dokumente o spoločnej stratégii. Táto dohoda zahŕňa záväzky každého z partnerov a stanovuje pre každého z nich úlohy, pričom sa týka aj inštitúcie zodpovedajúcej za prevenciu pracovných úrazov a zahŕňa všetky etapy kampane. „Úrazová prevencia poranenia prstov ihlou v textilnom a odevnom priemysle – prípad Williama Bairda“ je ďalším príkladom spolupráce, v rámci ktorej vznikla akcia na základe spoločnej iniciatívy. Cieľom bolo vyvinúť bezpečnostný prostriedok pre vlastné potreby spoločnosti. Len čo sa ukázalo, že zariadenie je účinné, odbory ho so súhlasom spoločnosti propagovali v celom odbore, pričom ich podporila aj inštitúcia zodpovedná za prevenciu úrazov na pracovisku. Zariadenie sa dočkalo všeobecného uznania a koncepcia bola zaradená do noriem CEN.

Potreba prispôbiť opatrenia prostrediu v odvetví a podniku

Opatrenia úrazovej prevencie musia zohľadňovať osobitné okolnosti a podmienky organizácie, a to vrátane jej zdrojov. Konkrétnejšie možno povedať, že všetky iniciatívy musia byť prakticky uplatniteľné a nesmú byť príliš komplikované ani príliš drahé. V niektorých prípadoch to naznačuje, že môže byť potrebná externá finančná podpora alebo granty, hoci pomoc môže mať aj formu technického poradenstva alebo školenia.

Všeobecná uplatniteľnosť záverov štúdie

Všetky programy úrazovej prevencie, ktoré sú opísané v tejto správe, môžu byť v zásade použité v inom kontexte, bez ohľadu na to, či boli pôvodne aplikované na problémy na národnej, regionálnej, sektorovej alebo podnikovej úrovni. Niektoré programy ako napríklad nástroj Tuttava sú dokonca výslovné vyvinuté, aby sa používali v rozličných spoločnostiach / na rozličných pracoviskách, v rôznych sektoroch, ba dokonca v rôznych krajinách.

Ako získať správu

Úplné znenie správy je prístupné na internetovej stránke agentúry: <http://agency.osha.eu.int/publications/reports/workaccidents/> odkiaľ sa dá bezplatne stiahnuť. Správu v tlačenej podobe – „**Ako znížiť počet úrazov na pracovisku**“, Európskej agentúry pre bezpečnosť a ochranu zdravia pri práci, 2001, ISBN 92-95007-42-5 si možno objednať od Úradu pre vydávanie publikácií Európskeho spoločenstva EUR-OP v Luxemburgu (<http://eur-op.eu.int/>), alebo od ich predajcov. Cena v Luxembursku je 13 EUR (bez DPH).

Tento leták je dostupný vo všetkých jazykoch EÚ na adrese: <http://agency.osha.eu.int/publications/factsheets/>

Prevencia úrazov súvisiacich s prácou“ bola témou Európskeho týždňa bezpečnosti a zdravia pri práci 2001 a viac informácií je možné získať na internetovej adrese „<http://osha.eu.int/ew2001/>“.